

Warszawa, 16.12.2015 r.

ROCZNICA KRWAWEGO STŁUMIENIA STRAJKU: „LISTA ZHANAENZEŃSKA” POWINNA POŁOŻYĆ KRES BEZKARNOŚCI OSÓB WINNYCH TORTUROWANIA I STOSOWANIA REPRESJI

Cztery lata temu, w dniu **16.12.2011 r.**, w kazachskim mieście Zhanaozen policja strzelała ostrą amunicją w plecy nieuzbrojonych robotników naftowych, którzy przez siedem miesięcy domagali się wyższych płac i lepszych warunków pracy. W dniu **17.12.2011 r.**, w miejscowości Shetpe, policja otworzyła ogień do demonstrantów, którzy żądali, aby zaprzestać strzelania do cywili w Zhanaozen. Według oficjalnych danych, zginęło co najmniej 17 osób, natomiast nieoficjalne źródła podają, że ofiar śmiertelnych było ok. 70.

Za „zorganizowanie i udział w masowych zamieszkach” 13 robotników naftowych otrzymało wyroki pozbawienia wolności na okres od 3 do 7 lat, a kolejne 16 osób otrzymało wyroki w zawieszeniu. Czterech mieszkańców wsi Shetpe otrzymało wyroki od 4 do 7 lat pozbawienia wolności. Pracownicy Fundacji Otwarty Dialog znaleźli się wśród międzynarodowych obserwatorów, którzy byli obecni w sądzie. **22 naftowców** zeznało w sądzie, że zostali poddani torturom: bito ich, duszono, przebijano uszy zszywaczem, wieszano za włosy i grożono gwałtem i zemstą na członkach rodziny. Ofiary wskazały konkretnych policjantów, którzy ich torturowali, ale prokuratura „nie znalazła potwierdzenia” tych incydentów. **Sądy kazachstańskie skazały robotników naftowych na podstawie informacji uzyskanych w wyniku zastosowania tortur.**¹

Pod koniec 2014 roku, z zakładu karnego zwolniono jednego z przywódców strajku, Rozę Tuletayevą, a w 2015 roku odzyskali wolność pozostali robotnicy naftowi. Stało się to możliwe dzięki usilnym staraniom UE, ONZ, OBWE, organizacji obrony praw człowieka oraz przedstawicieli opozycji kazachstańskiej, którzy przebywają na emigracji politycznej. Jednym z warunków **przedterminowego zwolnienia naftowców** było „okazanie skruchy z powodu popełnionych czynów”, dlatego też żyją oni w strachu i unikają kontaktów z dziennikarzami. Obecnie pracownicy naftowi obawiają się zwolnienia z pracy, jeżeli będą uczestniczyć w wydarzeniach upamiętniających dzień tragedii zhanaozeńskiej.²

Kazachstan ignoruje żądania UE i ONZ dotyczące zwolnienia z zakładu karnego ostatniego osadzonego w związku ze „sprawą zhanaozeńską” - polityka opozycyjnego **Vladimira Kozlova**. Odbywa on karę 7,5 lat pozbawienia wolności za „podżeganie do nienawiści społecznej”, „wzywanie do obalenia porządku konstytucyjnego” i „utworzenie organizacji przestępczej”.³ W dniu 08.12.2015 r. Kozlovowi odmówiono przedterminowego zwolnienia z zakładu karnego.

Według oficjalnego stanowiska Kazachstanu, Kozlov „prowokował protestujących do siłowego przeciwstawienia się organom władzy” „na polecenie” polityka opozycyjnego **Mukhtara Ablyazova**. Ponieważ Ablyazov wspierał strajkujących robotników naftowych, Kazachstan oskarżył go o „podżeganie do nienawiści społecznej” i „zbrodnię przeciwko pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości”. Na podstawie tych samych oskarżeń jest ścigany również uchodźca polityczny **Muratbek Ketebayev**, który szczegółowo relacjonował wydarzenia w Zhanaozen. Ponad 10 krajów UE udzieliło azylu

¹ <http://en.odfoundation.eu/a/1156,the-decision-of-the-supreme-court-on-the-zhanaozen-case-the-right-to-a-fair-trial-in-kazakhstan-is-not-respected>

² <http://socialismkz.info/?p=15189>

³ <http://en.odfoundation.eu/a/1297,court-proceedings-in-the-case-of-vladimir-kozlov>

współpracownikom Abylazova, jednak Kazachstan nadal domaga się ich ekstradycji, również we współpracy z organami ścigania Rosji i Ukrainy.

Kazachstan konsekwentnie twierdzi, że „*dokonano obiektywnej oceny i przeprowadzono śledztwo w sprawie sytuacji w Zhanaozen*”.⁴ Tylko dzięki wytrwałości ONZ i UE, które żądają przeprowadzenia niezależnego śledztwa, **Kazachstanowi nie udaje się zatuszować tragedii zhanaozeńskiej**.

5 policjantów, którzy uczestniczyli w rozproszeniu strajku, **zostało skazanych za „nadużycie władzy”, a nie za zabójstwo**. Sąd Apelacyjny uchylił konfiskatę mienia tych policjantów, i opuścili oni zakład karny przedterminowo na długo przed skazanymi robotnikami naftowymi. Nie ustalono, **kto wydał rozkaz otwarcia ognia**. Jak stwierdziła w czerwcu 2015 r. Specjalny Sprawozdawca ONZ Maina Kiai, „*żadnemu z wysokich urzędników, którzy nadzorowali działania policji, nie postawiono zarzutów*”. Policjanci, którzy brali udział w tłumieniu strajku, nadal pracują w organach ścigania.⁵

Nikt nie został ukarany za brutalne torturowanie mieszkańców Zhanaozen. Prokuratura odmówiła wszczęcia postępowania karnego w związku ze stosowaniem tortur. Prokurator Generalny Askhat Daulbayev pozostaje na swoim stanowisku i cieszy się pełnym zaufaniem prezydenta.

Dlatego też Fundacja Otwarty Dialog niniejszym wzywa społeczność międzynarodową do wsparcia idei opracowania i przyjęcia „**Listy zhanaozeńskiej**” (analogicznej do „Listy Magnickiego”), co będzie ważnym krokiem w kierunku przywrócenia sprawiedliwości i okazania szacunku ofiarom tragedii. **Sankcje personalne** należy zastosować wobec tych urzędników, prokuratorów, sędziów, policjantów i polityków, którzy są odpowiedzialni za krwawe stłumienie strajku w Zhanaozen, stosowanie tortur i niezgodne z prawem skazanie robotników naftowych, a także represje wobec działaczy, dziennikarzy i członków opozycji, którzy wsparli naftowców. Lista ta może objąć również polityków europejskich, którzy za pieniądze autokraty Nazarbajewa próbują „wybielić” wizerunek władz kazachstańskich po krwawych wydarzeniach w Zhanaozen.⁶

Biorąc pod uwagę, że Kazachstan niszczy dowody przestępstwa i próbuje zmusić ofiary do milczenia, możliwym źródłem dla utworzenia „Listy zhanaozeńskiej” może stać się **opublikowana korespondencja najwyższych urzędników Kazachstanu – tzw. „KazakhLeaks”** (kazaword.wordpress.com), która ujawnia informacje na temat decyzji w sprawie stłumienia strajku w Zhanaozen i potwierdza zakres stosowania narzędzi korupcyjnych do prześladowania opozycji i społeczeństwa obywatelskiego.

Ponadto proponujemy wszystkim chętnym, na zasadach zachowania anonimowości, aby dostarczyli wiarygodnych informacji i dowodów, potwierdzających współudział tych czy innych osób w siłowym stłumieniu strajku, a także w stosowaniu tortur i represji wobec ofiar „sprawy zhanaozeńskiej”.

Wzywamy UE, jako jednego z głównych inwestorów w Kazachstanie, do wsparcia opracowania i przyjęcia „Listy zhanaozeńskiej”. Kraje UE powinny zająć twarde stanowisko: warunkiem podpisania rozszerzonej umowy o współpracy z Kazachstanem powinno być bezwarunkowe zastosowanie się przez Kazachstan do rekomendacji UE w sprawie uwolnienia więźniów politycznych, zapewnienia obiektywnego międzynarodowego śledztwa w sprawie tragedii w Zhanaozen, jak również ochrony wolności słowa i zgromadzeń.

Nursultan Nazarbajev, prezydent Kazachstanu, 23.10.2012 r.: „*Zostało przeprowadzone w pełni jawne, publiczne i przejrzyste śledztwo. Wszystkie środki masowego przekazu, wszyscy, którzy chcieli wziąć udział, byli [obecni] na sprawiedliwym procesie. Wszyscy winni zostali skazani nie za jakieś inne czyny, lecz za konkretne przestępstwa. Zostali*

⁴ <http://en.odfoundation.eu/a/7073.kazakhstan-rejects-statements-of-the-un-eu-and-osce-on-violations-of-human-rights>

⁵ <http://rus.azattyq.org/content/zhanaozen-police/27406142.html>

⁶ <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/41040/>

również skazani przedstawiciele organów ścigania, którzy przekroczyli swoje uprawnienia i otworzyli ogień. Ci, którzy podlegali do konfliktu, również otrzymali swoją karę”.⁷

Parlament Europejski, Rezolucja z dnia 13.03.2014 r.: „wskazuje, że sytuacja wokół praw człowieka ... uległa dalszemu pogorszeniu po brutalnym stłumieniu przez policję pokojowych demonstrantów i robotników naftowych, ich rodzin i sympatyków w Zhanaozen w dniu 16 grudnia 2011 r. ... wzywa Radę Praw Człowieka ONZ do niezwłocznego spełnienia apelu Wysokiego Komisarza Praw Człowieka Navi Pillay, o przeprowadzenie niezależnego międzynarodowego śledztwa w sprawie zabójstwa robotników naftowych w Kazachstanie; wzywa Kazachstan, jako członka Rady Praw Człowieka, do zagwarantowania praw człowieka, uchylecia artykułu 164 kodeksu karnego o „podżeganiu do nienawiści społecznej”, zakończenia represji wobec niezależnych mediów i usunięcia przeszkód administracyjnych, na które są narażone, a także uwolnienia więźniów politycznych ...”.⁸

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

Igor Savchenko – igor.savchenko@odfoundation.eu

Lyudmyla Kozlovska – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Fundacja Otwarty Dialog

⁷ <http://rus.azattyq.org/content/nazarbayev-talks-about-zhanaozen-in-austria/24747810.html>

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0252&format=XML&language=EN>